

N° 10.

Literarisks un finisks laikraksts ar bildem.

1887.

Maksa bez peesuhitishanas: par gadu 3 rubl. 40 kap.,
par pusgadu 1 rubl. 80 kap., par 3 mehn. 1 rubl.

Redakcija: Gelfshrigā, Waku eelā Nr. 31, starp Kalku
eelu un pulvera torni.

Elspedizija: Gelfshrigas Kalku un Waku eelu
kubri Nr. 39, S. Kasimira grabmatu pabrētawā.

Isnahk reis nedelā.

Beturtais gads.

10. marta deenā.

Maksa ar peesuhitishanu: par gadu 4 rubl., par
pusgadu 2 rubl. 20 kap., par 3 mehn. 1 rubl. 20 kap.

Sludinajumi maksa:

Sihku rakstu rindina jeb tās weeta 8 kap.

Speegs.

Polja rakstneeka Boleslawa Prusa stasts.

Manas mahtes dshwojamais nams stahweja meesta malā, pee
paschas eelas, gar kuru steepās ari zitas sainneezibas ehlas, augtu
un koka dahrsis. Wif dshwojamā nama isplotijās muhsu lauti; teem
garam gahja pa weenu pufi sahdschu zelinsch, pa otru — leelais
pasta zelsch. No behnina, kur manam brahlim bija sawa istaba,
bet kas tagad, winam pascham mahjās ne-esot, bija pilna daschadu
grabaschu, wareja redset: weenā pufē — basnizu, Schihdu bodes un
kw. Zahna luhgschanas naminu, otrā — muhsu laukus, tad allschuu
meschimu, tahsak silo debest un galā — weentuligu buhdinu, kuru
laudis labpraht nepeemineja; kad ari daschureis par to ko runaja,
tad ar lahdeschanu un nizinaschanu.

Man toreis bija gadi septini un es augu pee mahtes mahjās.
Wina bija stipra seeweete no gara auguma. Labi atminos winas
energisko fahrto seju; ta gahja apjosufes ar fiksnu un klaboschās
sahbatās. Wina runaja gaischi un ar pahrelezinaschanos, strahdaja
no rihta lihds wehlam walaram. Tik ko gaisma ausa, wina jau
bija laidarā un apskatija gowis, sirgus, putnus, — waj naw kas
ar teem gadijees un waj ir dabujuschy katrs sawu teesu baribas.
Behz brokastim wina gahja us laukeem, un garam eedama ne-aif-
mirsa apluhkot kahdus slimneelus, kuru meestā nekad netruhla. Kad
nahza mahjās, tad winu jau fagaidija wesels kauschu bars: weens
gribeja pikt kahdu lopu, otrs — aifleenet maifi waj ari naudu,
zita seewina luhdja slimajam behrnam kahja sahku, zita atkal bija
atnesuse pahrdot kahdu jauju linu. Es gandrihs newaru atmine-
tees, kad mahte buhtu weena bijuse: weenumehr ap winu tinās
laudis, kā baloschi ap buhriti, waj ko nebuht luhgdami, waj ari
par ko pateikdamees.

Wifā apgabalā wina wisus pasima, wifseem palihdseja un dewa
padomu. Pirmā azumirkli isleekas gandrihs netizama leeta, bet pat

preesters un pans bürgermeistars nahza pee winas luhgt padoma.
Wina ar teem sarunajās un tai paschā briedi adija jeki, tad at-
stahja tos weenus un gahja gowis slaukt. Kad bija wajadsiba,
wina ari saprata eejuhgt sirgu ratās, aifbraukt pehz labibas un
zitreis — pat malku peeziest. Wakards schuwa kreklus, islahpija
manas drehbes; naktis, tiklihds funi sahka siipraki reet, wina truh-
lās no gultas un, apmetuse kahdus wezus fwahrkus, apstaigaja
mahjas.

Semneeki, lungi, behrni, slimneeki, lopi, koki, pats atmens pee
wahртеem — wijs winai ruhpeja. Tikai buhdinu, kas aif muhsu
laukeem stahweja, wina nekad nepeemineja. Winas eedshwotaji,
laikam, bija bagati un laimigi laudis, jo mahte nekad pee wineem
ne-eejahja.

Jau wairak gadu bija pagahjuschi, ka mans tehws mica, es
winu tikahk atmineju, ka il katru deenu Deemu luhdsu par wina
aifgahjuscho dwehsele. Kahdā wakarā man usnahza foti meegs, es
atgublos gultā Deemu neluhdsis, — sapni man parahbijās wina
dwehsele. Es breefmigi isbijos un noguleju lihds rihtam eeimis
deft galwu. Rihdā man stahstija, ka mehnesgaisma esot apspihde-
juse seenu zaur loga slehgi, kurā bij eegreests zaurums firds weidā.
No ta briedscha es nekad wairs nepeemirfu Deemu luhgt par sawu
nelaika tehwu.

Manš brahlis bija wairak kā desmit gadu wezaks par mani.
Es atminu winu tā kā pa miglu, jo sawā dshiwē biju winu redse-
jis tikai diwi reises. Sinu, ka winsch nehfaja melnu mundeeru selta
pogam, silu apfakti, un mahte stahstija, ka winsch buhschot par
dakteri.

Daschu labu reisi aif siukahribas es usrahpos us juntu, lai
no pascha augstakā sturstenā waretu noslatitees us galwas pilsehtu,
kur mans brahlis mahzijās par dakteri, jeb us to paschu pilsehtu,
us kuru mahte par gadu wairak reises nobrauzā. Daudsreis no tu-
reenas es noskatijos, ka pasta rati it schigli aifritinajās us to pufi.

Deele pasta rati un wineem pakaf putektu mahkonis pasuda meschâ, kurfch aispildija kâ kahdu plaisu debes un femes starpâ. Tahumâ it kâ peeslehpufes stahweja weentuligâ, paschlobijufes buhdina. Brihcheem faules stari krita minas logâ, un tad es newareju atkratitees no tam domam, kuras es redseju breesmigu faki, kas uf mani tâ noskatijâs, it — kâ gribetu man wirsü brukt. Mani pahre-nehma breesmas, es flehpjos aif skurstena un preezajos, ka nu mani tas neswehrs ne-eerardsihs. Tomehr mana sinkahriba drihs pahre-wareja pascha bailes, un pats fewim jautaju — kas tur dsihwo tai buhdâ? Waj ta naw ta pate istabina uf mistas kahjam, par kuru es til daudj biju dsirdejis stahstam no muhsu wehrpejam, un waj nefehd winâ ta pate ragana, burwe, kas laudis pahrewehrsch par breesmigeem neswehreem.

Schigli aigahja deena pehz deenas. Tu nepasteidfi zeltees, ka jau laifs bij apgultees, nepasteidfi apgultees, ka jau laifs bija zeltees. Gandrihs katru deenu man gribesâs ko nebuht pastrahdat, bet kad amahza wakars, tad bija redsamâs, ka nefas nawa padarits. Laifs aifstrehja tapat, kâ tur garam brauzesi, uf kureem es daschreis noskatijos pa logu: pamirds sirgi, kutschers, ne-efi pasteidfis issinat, kas tas tahds, kas garam brauz, jau redsi tikai rati pakafu. Waru sazit, ka mani behribas gadi aigahja kâ weena deena.

Wehl bija tumja istabâ, kad mana wezâ aukle eenahza ar malkas nastinu, lehni nolika to uf grihdu un tad sahka malku bahst krahni. Mahte jau sehdeja uf gultas un klusam skaitija luhgshanu:

— Preezajees, tu swehta Marija . . . Kahds laifs ir lautâ, Lufasch'?

— Nekas nekait, — aukle atbildeja.

— Tas kungs lai ir ar Dewi, Tu swehita . . . Waj Waldis jau isbrauzis?

— Laifam jau aif wahrteem.

Azumirkli mahte bij apgehrbuses, un nonehmufe no wadscha atflehgu saifschkiti ar breescha radfinu, isgahja no gutistabas. No krahns isplatijâs pa istabu farkani uguns stari, malka degdama spraksteja, no durwin nahza wehjs gais, un aif logeem atskaneja putnu ischierpinaschana. Es skatijos uf zelâs nomeruschos Lufaschu krahns preeschâ. Wezâ feeweete ar schorainu aubi galwâ isskatijâs kâ puhze; wina pagreeja uf mani sawu peleko gihmi apafajam azim un smeedamees sazija:

— Gan redsu, ka tew gribas tratot! . . .

Es islikos, kâ guletu; bet uf reis man usnahza tahds preeks, pats nesinu no kureenes, ka istruhkos no gultas un ar weenu lehzeenu biju auklei ap kattu.

— Af Deews, kahda man nelaima ar scho puifu, — wezene dusmojas, bihidama mani uf grihdu. Dez tulim atpakat gultâ, palaidnis tahds, wehl fasaldejees. Antus, es tew safu, ej gultâ, — padarist dusmas, faufschu mahti schurp.

Es atkal guleju gultâ. Nukle panehma manu wirskreflu, lai to apsiliditu krahns preekschâ, un es pa to laifu nowilku naktiskreflu.

— Uja! . . . bestauna, negantais!“ — aukle eeruhzâs, — kas to ir redsejis, ka tahds leels sehns staigatu plifs . . . Tew kauna naw ne par matu . . . Nu, kapehz atkal gehrb naktiskreflu, waj tad neredsi, ka nesu tew wirskreflu . . . Antus! waj buhfi meerâ!

Pehz tam wina nehma manas biffinas, kuras bija schubtas kopâ ar jakinu. Lai minas apgehrbtu, wjadseja apwilkt papreekschu weenu kahju, tad otu, un pehz uswilkt schaurâs aprozes.

— Antus! Stahw jel meerigs! — wezene ruhza, aispogadama man aif muguras ischerras pogas. Bet tagad fehd, wajag apaut tew kahjas: Antus! turi kahju taifni! — nekauj ne sekü apwilkt. Nefsch! Alkal efi pahrpleshis kurpi, ir schnores naw. Gluschi nelaima ar scho puifu! . . . Antus, negrosees, zitadi atfaufschu mahti.

Pagaid jel, lai uswelku fwahrkus. Kur josta? Nu, skatees, — josta gultâ! . . . Ja tu tahds trafulis weenmehr buhfi, tad kahdu reisi temi sagrahbschu un aifnefschu pee ta wetscha, kas tur aif alffschneem. Winsch tew gan rahdihs! . . .

— Oj, oj! un ko winsch man gan padarits? — es atbildeju drofschi.

— Naw behda! ne til ween tahdus, kâ tu, winsch jau ir nomaitajis lihds nahwei. Deews lai glahbi katru grehzigu zilweku . . .

— Tas wezais?

— Winsch tew gan!

— Tas, kas dsihwo tur buhdinâ?

— Ja, tas.

— Aif muhsu laukeem?

— Nu, ja!

— Waj winsch weens tur dsihwo? — es jautaju it koti sinkahrigs.

— Kuram tad patifsees ar wina kopâ dsihwot?! No tahda pat kaundaris jau behgs.

— Kas winsch ir tahds?

— Jupis wina fina! Tehwu femes nodewejs, kauns zilweks, un zits nefas! Ju! Gelfsch ta wahrda Deewa ta Tehwa, ta Dehla . . . — wezene fwepsteja nosplaudidamâs. Ja kahdam nelaima nolemta, tad peeteek, ka tas uf wina tikai azis usmet! Skaiti luhgshanu, behrns, brokastis jau gatawas.

Es metos zelâs un luhgdams nosplaudijos, tapehz ka manim azis weenmehr stahweja kaunais zilweks, ar kuru pat kaundari negrib kopâ dsihwot.

Noskatijis luhgshanu, eegahju noleekamajâ kambari nobuschot mahte rofu, tamehr Lufascha eenefa man ehdamistabâ gabalu maifes un blodinu schkidra kihjela ar griku beesputru. Es ahtri pastureju maltiti, istezeju lautâ un gribeju nodrahst fewim schkehpu no junta lubinas. Bet kamehr es usmekleju lubinu, kamehr istrinu nafi un aptureju afinis eegrestâ pirktâ, skatos, jau welfas ari pans Dobschanktis.

— Naw teesa, tas newar buht, ka tagad pullstems weenpadfmit, — es domaju; sadusmojos par to un aifstrehju paslehptees aif kuhim. Bet til ko es pasteidfu atwilkt elpu pehz schigla skrehjeena, jau dsirdu, ka aukle sauz zil spehdama:

— Antus! . . . skolotajs atnahza!

— Ne-eefschu! — es kledsu, rahdidams mehli uf to puif. Ze sauz ari mahte:

— Antus! . . . Mahzitees! . . .

Deews pasarg! Zit es biju dusmigs schai azumirkli!

Bet ko lai dara? Islihdu no aifkutes un fokoju uf mahjan, wehledamees, lai schis zetsch issteptos til garfch, ka no schejeenes lihds galwas pilsehtai. Un brihnuma leeta! teescham, zetsch ari palika druifu garats.

Peegehjis pee mahjas, es eeskatijos pa logu ehdamistabâ, domadams, waj newareja kas atgaditees, ka pans Dobschanktis buhtu aigahjis? Bet kas to dema! Schis fehd pee galda, gluschi kâ beedeklis; fwahrta tam leelu apfalli, kura sneedsâs lihds denineem, garais dshewes kalls apseets ar melnu lakatu. Paschulais nem brilles wara drahtis un leek tās uf degunu. Tam pa labu rofu uf galda — farkans lakats, pa kreifu — bruhna tabaka ziba ar fiknu . . . Af Deews! Naw nekahda glahbina no scha zilweka! Nahk rihtâ, nahk pehzpusdeenâs, tâ ka aif wina neka newaru padarit.

Peegehjis istabâ un neweikli nobuschojis panam Dobschankam rofu, es sahku inemt no galda sawas grahmatas un burtnizas. Tas notifa wijs toti lehnam, bet pehdigi — beidsâs. Nofehdos.

Tagad es pawisam newaru ne eedomatees, kâ es toreis istureju tās divi moku stundas, kuras nosauza par skolâs stundam —

leſziju. Es biju kà putns, peſeets ar deegu pee ſahjas. Zif reiſu man gribejās pazeltees, iſleht pa logu un aiſſtreet, kur azis ne-reds. Es groſijos un gorijos, it kà ſehdetu uſ linu ſufekta dſells-ſareem, un zitubrihd ſwaidijos ar ſahjam, tã ka tãš aiſſneedsa galda dibenu. Tad pana Dobschanſka velekee ſwahrki un pehz tam ari wina galwa garajã kallã pagreeſjãš uſ manu puſi. Es noſarku un paliku rahms, kad maniju, ka ſilãš azis luhkojãš zaur apatajam brillēm uſ mani, — un jau ſen ſehdeju meerigs, kad pans Dobschanſkis ſahka raht:

— Kas tas par troſſni! . . . Waj tu neſini, ka ſehdi pee ſto-lãš galda, un ka tad wajag ſehdet meerigi kã baſnizã? To es tew jau ne weenu reiſi eſmu ſazijis . . .

Pehz tam wiſch nehma ſawu tabaznizi, peedaſija to ar pirkſteem, wilka pee ſilnas, nonehna tai wahku, ſchnauza tabaku un ſazija:

— Eſſelis!

Schee garee ſluſuzeſchanaš brihſchi, kur pans Dobschanſkis mehda apluſt rahdams, bija preeſch manis tãš leelãš mofãš. Jau eepreeſch es ſinaju, ko wiſch pehz tam ſazihš, tã ka paſteidſu deſmit reiſ to atſahrtot, kamehr wiſch to paſchu eefahka, apſtahjãš un atkal bahra tahſat. Tã tas willãš beſ gala.

Pehdigi pans Dobschanſkis nehma burtnizi, lineja to tſchetr-ſtuhrõš un pirmã rindinã no augſchas uſrakſtija man preeſchraſtu:

„Tehmuſeme, mana, kã tewim klahjãš*) . . .“

Pehz tam wiſch ar ſpalwu naſiti iſlaboja manu ſpalwu, uſlika manãš rofãš un burtnizu uſ galdu un peewirſinaja tintnizi.

Man wajadſeja nu ſcho rindinu pahrrakſtit ſeſchãš reiſes no weetas, minu ſtati atſahrtotot. Pans Dobschanſkis tagad ſnauda krehſlã, un es pušdeedofchã baſi laſiju:

„Tehmuſeme, mana . . . Kã tewim klahjãš! . . . es ſauzu labi ſtipri.

Pans Dobschanſkis atmodãš.

— Bateizõš, — wiſch nopeetni atbildeja.

Winam iſlikãš, ka wiſch buhtu ſchãudajis, tapehz noſlauzija degunu ar ſarkano lakatu un atkal eeſchnuhza tabaku.

Tãš tika atſahrtotõš gandrihš katru deenu, un ta bija manim weenigã uſjautrinãſchana pee ſkolas galda, tamdehſ wiſwairak, ka glihtrakſtiſchana bija pehdejais darbs.

Tulin pehz mahzibas mehš kopã turejam pušdeenas. Kad ſaimneeze bij aiſkawejuſes ar winam, tad pehz rakſtiſchanaš weet-meetam tika atſahrtotõš:

— Kas temi radijis? — pans Dobschanſkis jautaja.

— Deems Tehmš.

— La . . . bi.

— Zif paſaules daku?

— Septinaš: pirmdeena, otrdeena . . .

— Slikti, — eſſelis! . . . Es jautaju temi par paſaules

datam!

— Peezas! peezas! . . . Eiropa, Aſija, Afrika, Amerika, Auſtralija! . . .

— La . . . bi. Bet ſeſchreiſ ſeptini?

— Seſchreiſ ſeptini . . . ſeſchreiſ aſtoni . . . ſeſchreiſ dewini — peeždeſmit tſchetri.

— La . . . bi. Bet ko tew wajag wiſwairak miſlet ſchã paſaulẽ?

— Deemu, tehmuſemi, mahti, brahli un ſkolotaja kungu, pehz tam wiſuš laudis.

— La . . . bi, — pans Dobschanſkis ſazija.

Negrivedams, ka wiſch mani jauta ſchur un tur weetmeetam, es praſiju winam kahdu reiſi:

— Bet, waj Luſaſchu wajag miſlet?

— W— a— r, — pans Dobschanſkis atbildeja.

— Bet Waldi?

Skolotajs paſlatijãš zaur brillēm.

— Eſſelis, patš tatſchu ſaziji, ka wajag miſlet wiſuš ſau-dis . . . wiſuš . . .

Wiſch noleeza galwu uſ kruhim un pehz minutes laika druhmi noſazija:

— Wiſuš laudis, tiſ ween toš ne, kaš mums nam palikuſchi lihdſ galam uſtizigi.

— Kurich tad mums ir ne-uſtizigš bijis?

Pans Dobschanſkis, it kã noſarziš, panehna rofãš tabaznizi, bet atkal to nolika un atbildeja:

— Dabuſi ſinat, kad pa-augſi leelãš.

Wina kruhtis ſmagi nopuhtãš. Schi leeta, par furu wiſch man neka negribeja ſtahtit, bija laikam toti breeſmiga, tã ka es, kaut par to neka neſinaju, tomehr jutu ruhtãš ſehras, tiſlihdſ ee-domajos ſewim kahdu zilweku, furu neweens nedrihtſ miſlet. Schiš nelaimigais dſihwoja muſu turumã, wina mahjimu es redſeju katru deenu, tomehr, ja manim buhtu gadiješ kaut kad ar winu zelã ſa-tiktees, es nebuhtu warejis wina preeſchã pazelt zepuri un ſazit: „Sweiti, kapehz juhš tiſ ilgi ne-efat pee mums bijuſchi? . . .“

Wina neweens ari negaidija pee mums.

Kad pulkſtenš nokuhtoja weenu, tad aukle eenahza pee mums ar ſchihwjeem. Grahmatãš un burtnizãš noſuda weenã azumiekli, winu weetã nahza ſarkãš galdaus baltãm puſem un galds bija klahš preeſch trim ehdejeem. Par brihtinu nahza mahte, un pehz winãš eenefa oſainu blodu ar kaſpoſteem un otru ar ſirneem.

Pans Dobschanſkis ſaſweizinajãš ar mahti un kad katram bija ſchihwis ar ſupu preeſchã, tad ſkaitija luhgſchãnu: „Kungš, ſwehti muš un tãš dahwanãš, ko no tawãš ſchehlaſtibãš baudiſem. Amen.“

Nu mehš ſehdamees aiſ galda. Pirms kã paſneedsa otru maltiti, mahte apjautajãš:

— Nu, pan Dobschanſki, kã ſchodeen Antuš iſturejãš?

Skolotajs pagroſija galwu, paſlatijãš uſ mani it weenalduſigš, un tad runaja:

— Ne wiſai . . .

— Bet kaš dſirdomš paſaulẽ?

Dobschanſkis uſpurinaja zekulu un tad atbildeja druſku jautrakš:

— Paſtã runa, ka Franzuſiſ ſahkot mirſitees uſ preeſchu.

— Ko tad wiſch griš?

— Ko tad? . . . — weziš iſſauzãš ar ſtipru energiku baſi.

— Waj tad juhš neſinat? — Karu griš . . .

— Bet kaš tad mums no ta?

Pans Dobschanſkis palehza krehſlã.

— Al, labak nebuhtu runajuſchi tahdas leetas behnam dſir-dot! . . . Kaš mums no ta? No ta mums wiſš kaš . . .

— Redſeju, redſeju! . . . mahte atbildeja.

— Sinamš, redſeju! . . . — wezãš atſahrtotã ahtrãš duſ-mãš. — Te drihtſ laudis ir Deewam wairš netizẽš! —

Winam azis dega un nobahluſchee waigi palika ſahrti. Wiſch panehna naſi un ſahka ar to klandſinat pee ſchihwja.

— Kaut jel Deewš dotu, — mahte ſazija — ka aigreeſtoš labee laiki.

— Lai ari nedod! . . . — wezãš noruhza un ſaſpeeda naſi duhrẽ.

Mahte paſlatijãš ſtihwi winam azis.

— Ko juhš te runajat, pan Dobschanſki?

— Un, juhš ko runajat? . . .

Wini, warbuht, buhtu ſanihduſchees, bet par laimi, aukle ee-nefa leelu blodu ar ſmarſchigãm deſam un otru — ar tupulu beej-putru un tauſeem.

*) Geſãhtumš no Mikewittſcha poemãš: „Pans Labeuſchš“.

Nu eestahjās klusums un palika lihdj pusdeenu galam, pehz kurām mahte un pans Dobschanskijs dšehra pa glahsei alus.

Mulle nonehma traufus, mehš pazehlamees no galda, un skolotajs nofazija:

„Mehš pateizam Dew, Kungs, par Tawu stiprinafchanu; efi teiktš un flawets par Tawam dahwanam un par wiſeem Taweem darbeem. Amen!“

Es weenā azumiekti nobutſchoju rofu mahtei, panam Dobschanskiim, un ſkrehju laukā. Pehz kahdas minutes, paſlehpees aiſ ſehtinas, es redseju, ka ſkolotajs garā augštā zepurē kleniſchoja uſ mahjas puſi, atſpeesdamees lihtā ſpeeki.

(Turpmat wehl.)

Latweeſchu literaturas wehſture.

Preeſchlaſijumi no lektora S. Lautenbacha.

(4. turpinajums.)

b) Dſeſa laikmets. Gadu ſimteni pagahjuſchi. Staigatajas Indo-Europeeſchu tautas ſen norimufchās un nometufchās ſawdš mihtadš. Ar' atſchgarnais tautu gahjeens no wakareem uſ rihteem — proti, kruſta-kara gahjeeni — gandrihš jau beigufchees, nepanahdami to, kaš bija nodomats un tomehr ar aplamu eefpehju uſ reetruma walſtiš- un kulturwehſturi. Bet nu eefahkas jauni kruſta kari, newiſ wairš Paſeſtinā, bet Baltijas juhras kraſtš, ſche winu laiku kriſtiſgo barbariſmu un warmahziſu rahdit piludš ſeedš.

Kā iſſkatas Latweeſchu ſemē, kura naw wehl no ſweſchneefkeem uſwareta? Kā iſſkatas ſhini wehl arween brihwajā ſemē? — Koka pilis, kaš pa tām ſtarpam wehl wairak apzeetinajuſchās, ſtahw wehl ſtahwedamas apaldš ſaldš kalnš upju lihtičdš un ſtahdagu ſobainās ſeenas pazelaš wehl arween ſildš gaidš. Lehnam augoſcheem eedſihwotajeem ir wairak dſihwoſku wajadſigs. Gar daſcheem pilſkalueem ir jau pilſatini zehluſchees. Stahdagu ſchogs toš fargā no pirmatās eenaideeka uſmahſchanāš. Pilis noder wehl arween zilweku glahbinam un parwehrumam un winu nabadſibas-mantas peelikſchanai leelakāš kara breeſmāš. Dſeſcha lihdumi wairojuſchees un iſplendufchees. Wezum wezaiš ſemeſchu ahrkliš uſplehſiš jau leelakuš laukuš, rudſi un meeſchi, kweeſchi un auſas iſtaiſa jau eewehrojumu pahritiſas daku. Wiſas ſchihs labibas ſchēiras no 13. gadu ſimtena, uſ kuru laiku kriht ſchiš muhſu aprakſiš, atraſtās Tehrwites pilš weetā, kur tās no ugunš ſagraudetas uſglabajufchās 600 gadu neſapumuſchās.

Preeſchu zeti wilkti un eebraukti, ruhpneeziſa un zitas ſinas peenehmufchās un augufchās. Krama naſiš un afmina zirwiš atrodas gan wehl, bet tiſ weenigi nu noderedami ſwehtām deemu kalpiſas wajadſibam, mahneem un peſtekeem. Wihtreetim jau laba teeſa dſeſa eerotſchu. Tas ſchauj no ſtopa bultaš ar dſeſa afumu, tapat wiſch met ſchēhpu un zelā ahwu ar dſeſa afmini. Sobini ari jau ſib un ſchkind, kā par teem jau dſeeſmas dſeed; jo wirſaiſchi, wezakee, bahlelini, ſin toš jau eegahdatees no wehl retajeem Debeſſkaleja mahzēkeem, kaš jau eemanijuſchees no-ahrdet dſeſu par tehraudu. Ar dſeſa zirwi nu zehrt wihtreetiš kokuš meſchā. Ar dſeſa grahbekli tas eelafa dahſinu, kur mahſina audſina magones un kopj pat roſeš. Jo muhſu tautas dſeeſmas minet min mahſinas roſchu dahſinu, kaš pee Latweeſcheem ſtahw tahdā paſchā zeenā, kā pee Leiſcheem ruhtu dahſini. Tā tad ſkubina weena mahſa otru:

„Lez, mahſina, roſchu dahſā, puſchko brahta zepurii!“ Tad Latweeſchu kara wihtam nu wehl ſawa miſſigā dſeſa apkaltā wahle. Pee joſtas karajas iam gavenā ſchaurā iſchetrſtuhrainā galoda, kā tagad plahwejam bruzejliš; jeb ta winam kabatā kā kabatas pulſſeniš apala. Winas malāš ir, kur ar pierſteem eekertees, kad taš

ar winu trin aſchās ſawas leetas, kā: ſchēhpuš, bultaš, ahwuš u. t. t.

Latweeſchu ſeme neſtahw ſhini laikā nekahdā politiſkā weenibā. Katram apgabalam ſawš wirſaitiš, kaš dſihwo ar kaimineem waj nu draudſibā waj ar' eenaidā. Bet Sengales kungi ſtahw zaur ziltſradneeziſu daſchā ſakarā. Puſlihdj iſchetrſtuhri uſzeltaš winu zeetāš, augtāš pilis, kā: Meſhotne pee Leelupes, Katene pee Bauſkas, Termeetene pee Tehrwites upeš (kur tagad Kalnmuiſcha) un Dobeles pee Behrſeš kā zeturtaiš pilim apkrautaiš kalts ſhini iſchetrſtuhri. Paželdamāš wairak ſemes dibinā, atrodas aiſ Dobeles wehl pilis, kā: Babotene uſ Kuldigas puſi, Saſatene pee ſhles, Sidrabene Alužes apgabalā. Wiſas ſchihs un wehl zitas pilis apjoſch kā draudofchu ſtipru kara mihtu wiſu Sengali. Tā tad ſchee Latweeſchu zeetofſchi attureja ar apbrihnojumu waronibu weſelu gadu ſimteni Wahzu nerimtoſchos eebruzejus un 1289. jeb 1290. gadā atſtahj karot apniſufchee waronigee Sengaleeſchi brihwā prahtā ſawas ne-eenemtāš ſtiprāš pilis un tee, kaš wehl nebija par ſawu brihweſtibu miruſchi, negribedami wehrgu juhgu uſtrautees, aiſgahja brihwajā Leetawā, dſihwot pee ſaweem ziltſbrahteem, kara darbšš jo ſlaweneem Schameeſcheem.

No Dobeles un Meſhotnes lihdj Daugawai eet tiſ beeſš, dſiſch leelmeſchš, ka tur tiſ ko putniſch war zauri tiſt, un tur kind tahdš dumbraiš un muſlajiš, ka par to tiſ tauriſch lidinas, — tā tad jo gruhti tapt no Sengales uſ ſihbeeſchu ſemi, ja, leelmeſchš un purwš dara to pat ne-eefpehjamu. Un tomehr ſihlite paragana nes ſinu zaur meſchu un purwu, ſina nahl Sengalē par wareneem dſeſa mihtreem, kaš uſzehluſchi pee ſchſchiles pili un tahtak ſejur Daugawas malā pilſatu. Termeetes un Meſhotnes leelſkunge Weeſtars, kam ja-atgainā robeſchās Leiſchu eebrukumi, Weeſtars lihgſt meera prahtā ar Wahzu brunneekeem un ſabeedroſas 1205. gadā ar ſcheem pret ſihbeeſcheem, ſgauneem un Leiſcheem. Bet tā ka brunneeki nododas tiſ uſwaru kaſribai un tā ka tiſkai pehzgaliga wehrdſiba wineem prahtā, tad tahdai ſabeedribai naw ilgš muhſchš, ta iſjuhł drihš un karſch un zihniſch par brihweſtibu un wehrdſibu ſchaujas gaiſchās breeſmigiš leeſmāš. Kriſtigas tižibas eewefchana nebija ſchi zilwezigā raſchenā pagana Weeſtara ažiš nekahdš eemeſſš afiſiſ iſleefchanai; jo wiſch atkahwa kriſtigiem preeſtereem meera garā wina ſemē nahlt, zik ween teem patihł, un raudſit peegreeſt ta kaudis ſawoi tižibai; bet wiſch patš, jau dſihwoſchš, wezš wihrs buhdams, negribēja ſawu tižibu mainit, wiſch wehlejās kā iſhtš Behrfona dehlš palikt uſtižigš ſawam tehwan lihdj kamehr „Semes-mahte glabā“ ta „auguminu“, lihdj kamehr taš „eelihgo dwehjelijchu naminā“.

Ar tahdu zilweku gara dſihwi un gara raſchojumeem, kaš tiſ ſtipri peeſchraš ſawam Deewam un palika lihdj beidſamajam uſtižigi ſaweem tehweem, ſawu tehwu tikumeem un ſikumeem, ar tahdu mums preeſchſihmigu zilweku gara raſchojumeem un gara dſihwi mums nu nahlſees ſche tuwal eepaſihtees.

2. R a k ſ t s.

Tapat kā pehz teiſas wezajeem ſigipteeſcheem bižiš kahdš no winu wezajeem deeweem, wahrdā Teutš, kaš lihdj ar žitām ſinatnem un mahſklam ari mahzižiš burtuš, tapat ir mums uſglabajufeš kahda Leiſchu-Latweeſchu teiſa, pehz kuras Pramſchuš, buhdams pirmatāiš, wezalaiš deewš, ir taš, kaš weenigaiš no wiſeem deeweem prot rakſtu, burtuš. Wiſch ir weenigaiš, kaš prot liſtēna akmeni laſit. Kad Kruhminai tās meita Naula nojuduſe un wina ſcho weſledama un ne-atraſdama beidſot greeſchās pee Pramſchuš, tad ſchiš liſtēna akmeni laſidams, atrod tur ari ſinu par Naulas liſtēni, ka to reiſ ſikolš laupihš, Beklē aiſweſdams. Tā no ſchiš teiſas mehš noprotam, ka Senlatweeſchi kaut ko no kahda rakſta gan ſinajuſchi, ka wini no ta domajuſchi, taš eſot winu pirmatā

deema sinā. Tahdas pilnigās teikas, kā to par Ēģiptiešiem Grieķu prahņeeks Platons atstāsta sava Jaidra 59. nodatā, ka minētais deems Teuts aīsgahjīs pee tehnika Tampus un šhim wifas sawas sinatnes un mahfklas rahdidams, teizis, ka tās nu jamahzot ziteem Ēģiptiešiem, pee kam tas par burteem, par rakstu peebildejis, ka tee darisshot Ēģiptiešus gudrakus un atminigalus u. t. t. — tahdas pilnigās teikas mums Latweešiem nu gan naw, jeb mafakais naw wehl useetas un klajā laistas, bet to jau muhsu līhds šhim pasihstamās teikas gaischi jo gaischi mahza, ka wispirmak katra sinā, katrs darbs ir weenigi no deewibam sinats un strahdats un, ka tad wehlat pehz wifa eefahrtoschanas wiss līhds ar semi peeschirts zilwekam „par lahpslīsha turejumu“. Tā tad buhtu deewi Senlatweešiem dewuschi līhds ar daudž zītām sinām ari burtus un rakstus. „Par wezo Latweešū rakstu“ esam wairaf rakstijuschi „Notas“ isgahjuschā gada gahjuma 2. un 3. numurā. Šche ari falihdsinamas tās intrefantās wehsturigās sinas, ko K. Graudina lgs sakrahjis par šcho paschu preekschmetu „Balls“ pehrnā gada-gahjuma beigās. Leeta jau tik tahlu, ka ta nu wehl tikai pagehr sinatnistu palaiografistu freitiku.

3. Dseefmu kambariš.

Kā wezee Greeki tizeja, ka wīnu debesu deewi dšihwo Olīmpa kalnā, sem ka wīni faprata debesi, tapat ari Latweešchi turejuschi debesi par kalnu un wehrojuschī, ka wīnu debesu deewi tur usturas. Tā tad pehz wīnu apzeres „deewīnisch“ afasch „lahpi“, „brauz“ waj „jahj“ „no kalnina leji-nā“; tā tad aridsan eetaifija un eefopa deewu swehtās birses kalnōs, ko fāuz wehl schodeen par „elkus kalneem“. Kā Greeki domaja, ka wīnu gaismas un dseefmu deems, Apollons, ar dewinām dāiku-deewenem, mūsam, kurām wīnisch par wadoni, nometees Helikona waj Parnasa kalnōs Greekijā, tapat wezee Latweešchi leelas tizejuschi, kā to teikas rahda, ka ari wīnu dseefmu deeweete Lihga, gaismas un auglības deewa, Lihgā, un klaitās tiklības deeweetes, Tillas, meita mihlojuse pawasaf' nolaištees eekalnina, leepu, eemu un pihlegu krahmōs, kur tani paschā laikā fkanet atskan laktigalu dseefmas. Weetas ar Lihgās wahrdu, kur gan sentaikōs salojuschas muhsu dseefmu deewei swehtnizas, tahdas weetas wehl schodeen usejamas daschōs Latwijas widdōs. Tahdas weetas ir pr. p. Lihgās zeems Kursemē, Kandawas tuwumā un tahda teika min Lihgās leepu birsi pee Leepajas, ne tahlu no Behrkona swehtnizas, kura ari wehl schodeen paturejuse sawu wezo wahrdu. Tapat ari kahda zita teika stahsta, ka ari pee Durbes Kursemē, kur Lihguti, kas wehl tagad nes Lihgās wahrdu, preedeenā bijuse zitreif schihs deeweetes birse. Kā Latīnu dseefmineeki dseedajuschī no „Pieria domus“, t. i. no dāiku deewenu nama, kas domajams uf Piera kalna Tesalijā, kur ari minētās deewenes peemituschas, tā dseed Latweešchi no sawa „dseefmu kambara“, kur „sehō divi jaunās meitas, dseefmas weeni rakstidam's“. Šcho dseefmu kambari laikam wispirmak wehroja Lihgās sinā esam un tā tad buhtu lehsejams, ka tas atradees schihs deeweetes swehtnizā.

Tās divi jaunās dseefmas rakstitajas meitas buhtu tad bijuschas waj nu Lihgās deewigās kalpones, pee kam Lihga buhtu wīnu wadone, waj ari deeweetes waidelotes. Tām katrai saws sewiškšs amats. Weena raksta, otra dseed; „ko ta weena sarakstija, to ta otra isdseedaj'“. Un dseefmu kambari pee schihm greeščas dseefmineeki, ja teem peenahza dseefmu truhkums.

„Ta dseefmīna pagalami,
Kur mehs zitu dabusim? —
Gesim dseefmu kambareji,
Kur mehs zitu dabusim:
Kur sehō divi jaunās meitas,
Dseefmas weeni rakstidam's.
Ko ta weena sarakstija,
To ta otra isdseedaj'.“

Tā ka wīdōs laikōs un wīdās tautās dseefmu daile un mahfklas usluhkota par deewu dahwanu un tā, ka Latweešchi tizejuschi, ka teem wiss, sewiškchi wiss aughtals un jaulaks, no deewibam peeschirts, tad tee droschi turejuschi tās divi jaunās meitas waj nu

par deewigām kalponem, waj pat par deeweetem pascham. Un laktigala „seliteemi spahrnīneem“, schi pahrmehrstā „puischa lihgawina“ bijuse schihm deeweetem wisihlakais putnisch. Tapat „laktigalu laizīnisch“ bijis dseefmineekeem un dseefmineezem wisidewigakais un labakais. Kā tagad nosauz ihstu dseefmineeku (dsejneeku) par deewiškku, Deewa aizīnātu, Deewa swaiditu u. t. t., tā pa wezam teizās tahds, kas bija leels, raschens dseedatajs un runatajs, ka to „mahmina schuhpojuse laktigalu laizīnā“. Tā tad ari fenatnē, tapat kā tagad, ne il katrs bija dseefmineeks, ne il katra bija dseefmineeze, bet tik deewu isredsetee, „laktigalu laizīnā“ schuhpotee; tikai tee, kam bija pee-ejams „dseefmu kambariš“, lūxeem usfmaidija Lihga un

Domes kalns Terbatā.

tās „divi jaunās meitas“, wīnu firdi modinadamas swehtās leefmas, līkdamas schihm ischautees dseefmās un kaudamas schihm dseefmam atskanet katra klauštaja firdi; tikai tee bija dseefmineeki, kas dabuja deewiškšs dahwanas no „dseefmu kambara“, ko apfargaja pret karru ne-aizīnātu jaunība, firds schlihtums un swehtums.

(Turpmat wehl.)

Kā daschas tautas doma par nahwes fahkumu pee zilwekeem.

Mehs, kristīgu draudschu lozēki, sinam is bibeles, ka nahwe pasaulē eenahkuse zaur to, ka wīdās zilwezes mahte, Gewa, paradises dahrsā pallauhtjuse ischuhstas wīlinajumam un ehdufe no aīfleegtā loka augteem. Tā tad pehz bibeles nahwe pasaulē eenahkuse zaur pirmās seewas wainu. Bet nekristītām un neziwīlīsetām tautam teikas, kas stahsta zitadaki par nahwes fahkumu pee zilwekeem. No tām šche kahdas ussihmeschu.

Sulu-Kaseri, Negru tauta Deenwidus-Ufrīkā, stahsta par nahwes fahkumu schahdi: Kad leelais Deews Umukunfulu bija radijis

zilwekus, tad tee winam koti patika un winsch no debefim pee teem suhtija hameleonu*) un lifa teem fazit, ka wineem nekad nebuhs jamirft. Tad zilwekeem bija leels preeks, un wini bes miteschanas fwineja srehftus un dshwoja weennehr lihgfribā, nepasihdami wairs nekahdas robeschas, neds mehra. Bet tad leelais Umufunkulu noprata, ka bija padarijis leelu mulkibu, hameleonu suhtidams pee zilwekeem ar wehsti, ka wineem nekad nebuhs jamirft; bet sawu wahrdu winsch, Deems buhdams, newareja pahrfahpt, tadeht suhtija hameleonu atkal pee zilwekeem, kuram ufdewa teem fazit, ka Deems ne-efot wis fazijis, ka zilweli nemirshot, bet winsch, hameleons, esot melojis, to pats no sawas galwas teidams. Kad zilweli to dsirdeja, tad wini koti apskaitas un nospreeda hameleonom atreehtees par wina meleem. Hameleons koti isbijas par to un no bailem pahrwahrtas gluschi balts. Zaur to zilweli wina, eeraduschki to melnu redset, wairs nemas nepasina, un ta winsch isglahbas no nahwes. — No ta laika zilweli sahka mirt un hameleons war mainit sawu krahju.

Amerikas Indijaneeschu teika stahsta, ka pirmee zilweli flimibas un nespehziabas nemas nepasinuschi. Wina kahjas nobiluschas staigajot un sobi beiguschees ehdot, bet mirt wini nemiruschi. Bet tad seewa lihds ar dauds zitam nelaimem atnesufe nahwi pasaulē, zaur ko zilweli sahkluschi wahrgt un flimot un pehz ihfa muhscha mirt. — Karaihu salu eedshwotaji (Amerika) stahsta par nahwi ta: Leelais un warenais Deems Kururumans, kas pasauli radija, wispirms bija radijis tikai wihrus. Wihri dshwoja jatizigi un brahligā mihlestiba, bija preezigi un laimigi, nepasihdami ne flimibas, neds nahwes. Bet Kururumana seewa, deewene Kulimina, dusmojās par to, ka winas kahriaz, t. i. seewischkas, pasaulē nebija. Tadeht wina, wihram nesinot, radija pulka seewas un suhtija tās uš pasauli. Kad seewischkas eeradās pasaulē, tad wihri koti preezigi tās apbrihnoja: „Kahdi loschi un mihligi dshwoneeki re! isfkatas gandrihs mums lihdsigi!“ ta wini no preeka eesauzās. Un wihri ar seewam sahka dshwot kopā un jutās koti laimigi. Bet schis preeks un schi laime ilgi nepastahweja. Seewas drihs ween istaisija nefatizibas fehllu wihru starpā. Wini sahka sajust greisfribu un flaudibu, sahka kildotees, plehstees un kautees. Deems Kururumans par to koti apskaitās, ka wina seewa bes wina sinas bija padarijuse tahdu mulkibu un zaur to ispostijuse wina radijumu laimigo dshwi; tadeht winsch, zilwekeem par sodu, suhtija nahwi pasaulē.

Uri pehz Grenlandeeschu teikas nahwe zaur seewischku eenahkuse pasaulē, bet zitadā wihse. „Birmais wihrs,“ ta Grenlandeeschu teika stahsta, „sauzās par Kaliafu un dshwoja weens pats pasaulē. Winam kahjas labi, jo simju un romu tam preeksch pahrtikas bija papilnam un trahnu winsch wareja dsert pehz patifchanas. Winsch jau wairak tuhftofsch gadus bija nodshwojis, kad us reisi sahka garlailotees. Kad winsch seemā (kad Grenlandē naktis ischetri mehneschus gara) sawā alā sehdeja, tad sehrigi statijas uš sawu ihkti. „Ai, ihkti,“ winsch sawā nodabā runaja, „tu man mihfaks par wiseem pirfsteem; bet es labprahst no temis atdotu gabalu, kad man wairs weenam pasaulē nebuhtu jadsihwo!“ Tif ko winsch schos wahrdus bij isteizis, tad wina ihktis sahka steptees un augt. Wispirms is ihksha isnahza loscha galwina ar mirdsocham mihligam axtinam, tad diwas masas rozinas, un wispehdigi diwas glihtas kahjinas, un kad tas bija notizis, tad Kaliafa preekschā loscha jaunawa stahweja. No ta laika ihktim weens lozeklis mafak ne tā ziteem pirfsteem. Bet Kaliafam tagad seemā wairs nebija garich laiks. Kad seewa wina wehl apbalwoja ar behrnieem, tad wina preeks bij jo leels. Bet schis preeks ilgi nepastahweja. Behrni pee-auga un gribeja ihkti dauds ehft; zaur ko teh-

wam bij japeeteef ar mafak pahrtikas un winsch ta gluschi nowahjojās, ka lihdsinajās tikai giltenim. Winsch tapa flumigs un ihdsigs. Bet wina seewa noprata, ka ta wairs ilgati newar dshwot un tadeht usrunaja wihru: „Klausees, weziti, muhsu dshwe wairs naw patihkama; muhsu behrni muhs pahrauguschki un sahft atsiht muhs par nastu. Tadeht domaju, ka buhtu laiks, ka ardotum wineem sawu weetu. Nomirsim, tad mums un wineem buhs palihdseis!“ Wihrs schim domam peekrita. Ubi nolikas gulet un wairs nekad nepeezehlās.

Tā tad dauds tautas tiz, ka seewischkas neween nahwi atnesuschas pasaulē, bet ari nemeera fehllu istaisijuschas zilweli starpā. Un tomehr gan laifam neweena pascha wihreescha nebuhs, kas nopeetni wehletos, lai seewischku pasaulē nebuhtu. Wispahrigi seewischkas top atsihtas par muhsu dshwes puschkotajam un muhscha laimotajam, un tadeht winas pelna muhsu zeenibu, kad ari teeschamu nahwe zaur winam buhtu eenahkuse pasaulē.

L. Rujeneets.

Putenis.

Stastips no A. S. Puskina

(Beigums.)

Prezineeki greefās ari sche ap mihligo un bagato lihgawu, bet wina neweena seewischki ne-eewehroja. Mahte winai dachreis teiza, lai wina tatschu iswehlot few muhscha draugu; Marija tikai pakratija galwu un palika domiga. Waldemars wairs nebija starp dshwajeem, winsch mira Maskawā tai deenā preeksch Franschu eenahskonas pilsehtā. Wina peemina Marijai islikās jo swehta; ta usglabaja wisu, kas ween wina wareja atgahdinat: grahmatas, ko winsch kahdreis lasijis, wina sihmejumas, notes un dsejotus, ko tas preeksch winas pahrraktijis. Pasihstamee kaimini, dabujuschki wisu to dsirdet, brihnijās par winas stipro pastahwibu un ar sinahribu gaidija uš waroni, kam pehdigi wajadsetu ar leelu preeku eerastees pee sawas ustizamās lihgawinas.

Ba tam starpam karsch bij ar uswaru beidsees. Muhsu kara pulki atgreefās no robescham. Laudis tezeja wineem preti. Mufika spehleja uswaras dseefmas, „Vive Henry-Quatre“, Titoles walschus un Schofonda arijas. Ofizeeri, kuri karā aiseedami bija gandrihs tā sehni, tagad nahza atpakal no kara lauka tā pee-avguschki wihri ar krusteem pee kruhtis. Saldati preezigi sarunajās sawā starpā, pa brihscham eejaukdami runā kahdus Wahzu un Franschu wahrdus. Ne-aismirstams brihdis! Slawas un uswaras brihdis! Zif stipri puksteja pawalstneeku firdis peeminot tehwiu! Zif saldas bij atkalredseschanās ašaras! Ar kahdu weenprahtibu mehš saweenojām tautas lepnuma juhtas ar mihlestibas juhtam pret sawu keisaru! Un preeksch Wina — zif dahrgs bija schis azumirklis!

Seeweetes, Kreemu seeweetes bija gluschi zitadas, ne tā agral. Wina isdeenischligā auktprahtiba pasuda. Wina gawiles bija pateef apreibinoschas, kad, satikdamas uswaretajus, tās sauza: ura! Un gaisā aubites mehtaja.

Kursch no toreisejeem ofizeereem gan ne-atfihtos, ka winsch Kreemu seeweetei bija paradā labato, dahrgako goda algu? ...

Schā lihgsnā laika Marija dshwoja ar mahti *** gubernā un neredseja, ka abas galwas pilsehtas fwineja uswaras swehtkus. Bet aprinkds un zeematds bija wispahriga lihgsniba warbuht wehl leelaka. Kur ween ofizeers sche parahbijās, tur winam usgawileja un wina kahrtuhshchanā zitam kahdam mihfatajam, kas jrakā gehrbees, bij ja-atahpās.

Mehs jau fazijam, ka, neskatot uš winas weenaldsibu, Marija bij aplenkta no zeenitajeem. Bet wiseem wajadseja atkahptees, tif lihdsi tā parahbijās winas pili eemainotais usaru pallawneeks Burmins, ar Zurgi pee lintas un ar interefantu bahlumu, tā tureenās

*) Tā kahdu Afrikas kirjalu sloku dehwe, kura tadeht eewehrojama, ka ta kreeschi maina sawu krahju.

jaunavos mehdsja fazit. Winsch bija kahds dimdesmit feshi gadus wezs. Uf kahdu laiku atlaists, winsch atbrauza samās muischās, kas atradās Marijas zeema apkaimē. Marija winau kōti zeenija. Wina klastubshchanā ta saudeja samu dsikdomibu un palika jautra. Newareja fazit, ka wina raudsija tam patikt; bet dseefmi-neeks, eewehrodams winas usweschanos, fazitu:

„Se amor non ē, che dunche? . . .“

Burmins bija pateesi kōti peemihlīgs jaunš zilwels, ar fewischki tahdeem tikumeem, kas patihl feewetem, pret kurām winsch isturejās peeklahjigi, usmanīgi, jozīgi-jautri un bes pretensijam. Wina usweschanās pret Mariju bija weenkahrscha un swabada; bet ko ween wina fazija waj darija, uf to winsch it usmanīgi klauksjās un skatījās. Winsch rahdijās ar klusu un rahtnu dabu, bet laudis runaja, ka winsch agrat bijis leels nebehdneeks; ari tas winam neko neskahdeja, jo Marija, kā wīsas jaunās kundses, ar leelu patišchanu peedewa kahdās pahrgalwibas, kas leezina droshfirdibu un dedsiņu karakteri.

Bet wīswairaf . . . wairaf ne kā wina smalkums, patihfamas farunas, interesantais bahlums un apseetā roka, jaunā usara klusechana usmudinaja winas sūkahrību un eedomas. Wina manija, ka wina tam kōti patika, laifam ari winsch, fapratīgs un ismanīgs buhdams, wareja jau eewehrot, ka wina to zeenija; bet kapehž gan wehl lihds schim tas nebija winas preekschā kritis zelds un isteizis, ka tas winau mihle? Kas winau no tam attureja? Waj bailiba, kas weenmehre peemihl ihstai mihlestibai, waj lepnums, waj wiltīga glaimoschana, ar kuru tas gribetu patikt? Schahda istureschanaš winau bija mihlla. Labi pahrdomajuse, wina spreeda, ka bailiba bijuse pee tam tas weenīgais eemešs un nodomaja winau eedroschinat ar leelaku wehribu un, skatot uf apstakteem, pat ar glaudeem. Wina sagatawoja jo negaiditu satišchanos un ar nepazeetibu gaidija uf romantisko briedi, kurā winsch atklastu samu mihlestību. Noflehpums, lai tas buhtu kahds buhdams, arween ir gruhš feweeshu firdij. Winas ruhpesti panahža wehlejamās sekmes: Burmins palika wismasaf tiktahf domīgs un wina melnās azis luhkojās ar tahdām leefnam uf Mariju, ka zeretais briedis rahdijās jau tuwu esam. Kaimini runaja par kahšam kā par jau noliktu leetu, un labā Praskowja Petrowna preezajās, ka winas meita pehdigi atraduse few zeenīgu mihkalo.

Reiž wezene weena pate sehdeja weefistabā, kartes islikdama, kad Burmins eenahža un apjautajās par Mariju. „Wina dahrā,“ wezene atbildeja; „eita pee winas, un es juhs sche gaidišču.“ Burmins aīgahja; wezene pahmeta krustu uu domaja: „warbuht, ka schodeen ta leeta beigsees!“

Burmins atrada Mariju pee diška, apatsch wihstola ar grahmatu rokās un baltās drehbēs, ihsti kā kahdu waroni romanā. Pehž pirneem jautajumeem Marija iihshi apkusa, lai zaur to jauno zilwelu eewilktu samishchanā, no kuras tas waretu ispestitees tik zaur peepeshu apnemshanos, atklast winau samu mihlestību. Tā ari tas notika: Burmins, jusdamees apgruhstinatā stahwofli, apleezinaja, ka jau sen mellejis isdewīgu briedi, kad atklast winau samu fredi, un luhdsja uf kahdu briedīnu winas usmanību. Marija aīstaišja grahmatu un noduhra azis par weenprahtibas sīhni.

„Es juhs mihleju,“ Burmins fazija: „es juhs karsti mihleju . . .“ (Marija nosarka un noleēja galwu wehl femak.) „Es dariju ne-apdomīgi, kad pademos mihlam eeradumam, eeradumam juhs redset un dsirdet īf deenas.“ (Marija Sawrilowna atmīnejas pirmo wehstuli St. Preux) „Tagad par wehlu pretotes pašcha liktenim; juhsu atmīna, juhsu mihligais, staltais weids no schīhs deenas buhs manas dsīhwibas mofas un atspirdsinaschana; bet wehl man atleekas ispildit gruhšu peenahlumu, atklast jumš breesmīgu noslehpumu un ar to nolikt muhsu starpā nepahrwaramu „schlehsli . . .“ — „Tas weenmehre bijis,“ Marija it schigli pahrtroa: „es nelad newareju buht juhsu feewa . . .“ — „Sinu,“ winsch tai klusu atbildeja, „sinu,

ka kahdreis juhs mihlejat, bet nahwe un trihs gadu schehlabas . . . Labā, mihlā Marija Sawrilowna! ne-atroajat man scho pehdejo preeku; tās domas, ka juhs buhtu ar meeru, mani darit laimīgu, ja . . .“ — „Klufat, Deema deht, klufat, juhs mofat mani.“ — „Ja, es sinu, es juhtu, ka juhs buhtu manejā, bet — es wīsnelaimīgokais radījums . . . es jau esmu laulajees.“

Marija briedidamees paskatījās uf winau.

„Es prezejees,“ Burmins turpinaja: „jau zeturtais gads, kamehr salaulats, bet nesinu, kas mana feewa, un kur wina, un Deews sin, waj ari kaut kad winau redseschu!“

„Ko juhs runajat?“ Marija eesauzās: „Zit ehroti! Turpinajat; es stahstīschu pehžal . . . stahstat, luhdsami, tahlat.“

„1812. gada fahlumā,“ Burmins stahstīja, „es steidšos uf Wīnu, kur muhsu kara pulks stahweja. Reiž wehlu wafarā peebrauzis pee pasta stazijas, līfu ahtri aīshuhgt manim sīrgus; te uf reisi fazehlās breesmīgs putenis; stazijas usraugs un pasta puīschī man dewa padomu, lai es nogaidot. Es wīneem paklausīju, bet ne-isprotama nemeeriba mani pahrmahža; īkās, it kā kahds mani dsīhiin dsīhtu. Bet pa to laiku putenis ne-apstahjās; es nepazeetu, bet pawehleju atkal aīshuhgt un isbrauzu pašchā negaišā. Pasta puīšs eedomaja braukt pa ledu gar upes malu, zaur ko muhsu zelsch īfnahktu trihs werstes īhsaks. Kraisti bija peepuhsti; pasta puīšs pabrauzā garam tai weetai, kur ja-usbrauz kraistā uf zetu un tā mehš atradamees sweschā pusē. Negaišs nenostahjās; es eeraudsiņu uguntīnu un līfu braukt turp. Mehš eebrauzām kahdā zeematā; koka basnīzā bija uguns. Basnīzas durwis bij atwehrtas; aīf fehtas stahweja dāschī aīshuhgi kamanās; basnīzas preekschamā staigaja laudis. „Schurp, schurp!“ dāschas balsis eesauzās. „Ap-schehlojees, kur tu tik īlgi aīskawejees?“ kahds man fazija: „līhgawa apgīhbuse gaidīdama; preesters nesina, ko darit; mehš jau grībejam braukt atpakaļ. Nahž jel drihsat!“ Es, ne wahrda negazījis, īslehžu no kamanam un eegahju basnīzā, kas bija wahji apgaismota ar dīwām waj trim swezem. Kahda meitene sehdeja uf sehdeka tumščā basnīzas kaktā; otra berseja tai denīnus. „Paldes Deewam,“ schī fazija: „reiš tatschu juhs atbrauzat. Tik ko juhs nenogalejat kundseri.“ Wezais garīdsneeks peenahža pee manis un jautaja: „Waj pawehlesat eesahkt?“ — „Sahkat, sahkat, batjuscha,“ es samulšis atbildeju. Meiteni pazehla. Wina īslikās deefgan skaišta . . . Ne-isprotama, nepeedodama weeglprahība . . . es stahjos winau fahnds altara preekschā; garīdsneeks steidšās; trihs wihreeschi un īstabas meita peectureja līhgawu un nodarbojās tikai gar winau. Muhs salaulaja. „Nobutschojatees,“ mums fazija. Mana feewa atgreesa uf mani samu bahlo waigu. Es grībeju winau nobutschot . . . Wina eekleedšās: „Nī, tas naw winsch! tas naw winsch! un pakrita bes atmanas. Saulibas leezīneeki skatījās uf mani bailīgām azim. Es apgreesos, īgahju no basnīzas, no neweena nekawets, sehdsos kibitā un uskleedšu kuischeram: „brauz!“

„Mans Deews!“ Marija eekleedšās: „un juhs nesinat, kas notika ar juhsu nelaimīgo seewu?“

„Nesinu,“ Burmins atbildeja: „nesinu, kā sauz zeemu, kur es laulajos; ne-atminos, no kuras stazijas nobrauzu. Toreis es līfu tik masu swaru uf samu noseedsīgo pahrgalwību, ka, nobrauzis no basnīzas, aīsnīgu un atmodos tikai otras deenas rīhtā, jau pee treschās stazijas. Puīšs, kas toreis man lihdsi brauzā, krita kautīkā, tā ka man ne zeribas naw usmeklet to feereeti, ar kuru tik bahrgi dsīnu jokus, kuru deht man tagad tik daudz jazeesch.“

„Mans Deews, mans Deews!“ Marija teiza wina roku fahkhrufe: „tā tad juhs bijat tas! Un juhs nema nepasīhtat mani?“

Burmins palika bahls . . . un metās winau pee kahjam . . .

Subra stipendija.

Rīgas Latvešu Beedribas runas viru sapulce nospreda, no netaika Muru muižas Subru majas gruntneeka Jāņa Subra atstatā un minētās beedribas zinašanās nodotā kapitāla (3000 rubļu) rentem ik gadus 80 rubļu atšķirt par palīdzību mazturīgam Latvešu studentam, zem varda „Subra stipendija“.

Šī stipendija teek ik gadus izmaksata pušgada termiņos līdz studijas beigšanai.

Teesiba, stipendiju dabūt, peekrit tikai tadam studentam, kas jau sekmiģi noliceis eksamenus kados svarīgākos macibas preekšmetos.

Par stipendijas izdališanu nospreez R. L. B. Zinibu Komisija.

Tapee minētā Komisija uzaicina tos, kas veletos dabūt mineto stipendiju, līdz 20 martam s. g. peeteiktees ar rakstu pee viņas preekšneeka, advokata A. Webera (dz. Rīgā, Rebinina namā pee Ratņa) un turklāt rakstam peelikt apleecibu par immatrikulešanu univertzitatē, par nolikteem eksameneem, norakstu no krustamās zimes un isu dzives aprakstu.

A. Webers,

R. L. B. Zinibu Komisijas preekšneeks.

Domes kalns Terbatā (skat. bildi 93. lap. pusē) ar Domes baņņiņās mūhru atleekam peeder ari pee tām wehsturīgajām weetam Baltijā. Pa jauko wafaras laitu uš Domes kalna Terbatneeki labpraht eet pastaigatees. Ir ari teefcham jauka weeta. Te ari studenti wehđj fwinet famus fwehtkus jeb komerčkus.

Par Terbatu un tās univertzitati, tā ari par tureenas Latweešču studentu korporāciju „Nota“ fawā laikā pašneegufe plaščakus rakstus, uš kureem pee fchihš reifas norahdam.

Ilgu mūhšču dšihwotaji putni. Ir sinams, ka dašči putni žiteif fafnees leelu wezumu. Apgalwo, ka gulbis fadšihwojot lihš 300 gadu. Pehz gulbja ilgato mūhšču peedšihwo dšeltenais wanags, par kuru mahžiti wiři, dabas pehtiaji stahsta, ka pašinufchi daščus no fchihš fugas putneem, kas fadšihwojufchi 162 gabi. Tahdu pat, waj ari wehl leelaku wezumu fafneesdot ehrgli un lihjas (wanagi). Tā 1799. gadā beidsees kahds selta-ehrglis (wisleelatā ehrglu flaka), kas bijis fakertis 104 gabi atpakaļ, faprotams, ka jau preekšč tam ari bija labi daudš gadu dšihwojis. Kahds baltu galwu wanags tizis fakertis 1706. gadā, kufsch pehz tam ušturrets Senburgas swehriņā, kas ne tahli no Wiħnes, un miris 1824. gadā, tā kā fadšihwojis 118 gadus bej břiħwibas. Papageji pat buħriti fadšihwojot 100 gadu un ie wairak. Aleksanders Humboldts stahsta par kahdu papageji, ko tas, želodams pa Ameriku, tur redsejis: tureenes Indeeschi ne-efot fapratufchi papageja isrunatos wahrdus, jo wiņsch efot tos isteizis jau sen ismirufcho Afchuru walodā. Tapat kā plehstgeer putni un papageji, tapat ari juħras un purwoju putni pahredšihwojot wefelas žilweku pa-audšes. Aci dšegufe dšihwo loti ilgi, kurai daščs lads mahntizigais ilga mūhšču wis newehletu. Kā Naumans teiz, tad fraullis warot fadšihwot lihš 200 gadu; ņagagatas, pat fakertās, dšihwojot 20—25 gabi; sinams ka břiħwā wiņas dšihwo daudš ilgaki. Ir bijufchi

ari atgadijumi, ka wiņas ir dšihwojufchas pa 15—20 gadeem, un tiħtari lihš 10 gadeem. Siħti maš dšeedataji putniņi dšihwo 8—18 gadu. Rakstigala fadšihwo 10 gadu. Dšeltenais Kanarijas putniņsch buħriti dšihwo lihš 15 gadeem, bet fawā dšimtenē, uš Kanarijas falam, wiņsch dšihwojot daudš ilgatu, laimigaku mūhšču.

Maša republika Kosta-Rika (Widus-Amerikā) peeder pee tām semem, kuras no warenaš dabas mahtes wišbagataki fwehtitas. Lai gan ta atrodas pašchā karstakā semes joflā, tad tomehr tajā usejami wišabi klimati, jo žaur wiņu aišweklas Korbiljeru kalnaja, kura lihš 12,000 peħdu pazekas pahr juħru. Kosta-Rikas žaurmeħra žiltums ir 26 gradi (R.), bet abi okeani pilda gaisu ar tiļ pa-tiħlamu, wehšu mitrumu, ka tur tee 26 gradi weeglaļ panešami, ne tā žitur tur 16 gradi. Šhini Deewa semitē aug kafeja, tabaka, žufura steebri, kofwina, bananas, riħš, maišs, wanija, indigo's un wiši mūhšču faknu augi. Wisleelakee un dahrgakee leetas loti atrodami wiņas pirmmeschšs. Kalnšs fleħpjas wišdahr-gakee metaki. Wiņas eedšihwotaju fskaitš ir loti maš, proti 135,000 dwehšeku uš 1100 kwadrat juħšem. Wišewehrojamašais produkts ir kafeja, no kuras eedšihwotaji ceenem 24 miljonu marķu par gadu. Žil bagati neleelas semes eedšihwotaji, rebšams no tam, ka wiņi par nefen buħweto dšelfsžeku, kufsch faweeeno abuš-okeanus, lihš 40 miljonu marķu isbewufchi. Wislabatā leeziba par kahdas semes attiħstibu un labu un laħritigu walšibu ir gahdiba par ņkolam. Kosta-Rikā atrodas 376 břiħwskolas ar 638 skolotajeem un beš tam wehl univertzitate jeb augš-škola. Cewehrojot eedšihwotaju neleelo fskaitu, tas loti daudš nošihme.

Aritmogrifs.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	pišfehsta.
1	7	8	7	9	wihreeshja	wahrdš.			
	8	7	3	7	deriģš	stahds.			
	5	7	8	9	meščš.				
6	2	8	3	7	fadegufchās	weelas	atleekās.		
6	7	8	4	2	3	2	meesiš	kurfemē.	
	4	7	8	4	5	pahreja	par	upi.	
		1	2	8	3	5	kaunš	gars.	
3	2	8	2	2	4	7	5	kaunš	žilweks.
	8	2	2	3	7	4	2	feweeshja	wahrdš.

Ušminejums Nr. 13.

Matematiska reekšina pahrkodums.

(Sk. Nr. 7.)

Otrs bikeris swer 16 lotes, wahšs 20 lotes.

Pahrkoda: Žahnis Dundurs, Želgawā; Šhelicha Mahrtiņsch; M. Dāš un G. Gailiis, Sarkanāugawā; Potiņu Žannis ar Kahšneeku Lužes peepališ-dšibu; A. Stuja, Pernawā.

Redaktors: kollegijafekors J. Lautenbachs. Redaktors un isdewejs: R. Klawinsch.

Studinajumi.

№ 40.

Weikala atwehřchana!

Žeenitai publikai daru žaur fcho sinamu, ka es

Želgawā, Katoku eelā Nr. 40,

fenako J. Martinelli kunga

material=prešchu weikalu

žaur nomas nolihgumu few par ihpaščumu eeguwis, un wadišču uš preekšču

apafsch fawas firmas.

Ar augšžeenibu

Aug. Gudsche.

Teapat laba eebrauřchanas weeta.

№ 40.

Manā komiřšas apgahdeenā nupat isnahža:

Ortografijas kufřš.

Notas grahmata ņkolotajeem. No jauna isstrahdejis un ar jaunās ortografijas peelitumu paplašchinajis **Kaudsītes Matihšs.**

Maška 30 kap.

Atkalpahrdewejeem sinamās prožentes.

J. Kasimirs,

grahm. tirg. Rīgā, Waknu eelā Nr. 39, Kalku eelas stuhra namā.

Šokles.

Dšejoln wirtne no Purinu Klawa.

Dabujama wiņas eewehrojamatās Latweešču grahmatu pahrdotawās.

Maška 25 kap.

Tulkojumus no Kreetu un Wahžu walodam Latweešču walodā un otradi, isdara kreetni par lehtu mašfu. Kur? laipni pašno grahmatu tirgotajs J. Kasimirs, Kalku un Waknu eelu stuhri Nr. 39.

J. Žirsits,

grahmatu fehješs,

Šližabetes eelā Nr. 16, fehtā, netahlu no Wehrmanu dahřsa, starp Suworow- un Martijas (Žauno-) eelu.

Pašinoju žeen. publikai, faweeem drauggeem un pašihstameem, ka wišadas grahmatas glihti un lehti eeseemu. Dšeeemu, ņprediku un žitas grahmatas, kas jaw nolihufchās, atkal falahpu.